

Vybrané společenské aspekty krize českého lesnictví

Jana Stachová
Praha, 9.1.2019

Les jako součást krajiny a zdroj poznání, 2017

Cílem kvalitativní sociologické studie bylo analyzovat postoje odborníků k současnému českému lesnictví s ohledem na problémy spojené s klimatickou změnou.

- hloubkové rozhovory s experty z oblasti lesnictví (červen, červenec, srpen, září 2017), celkem 14 rozhovorů (5 lesníků, 5 vědců, 2 zástupci státní správy, 1 zástupce dřevozpracujícího průmyslu, 1 zástupce ekologické organizace)
- analýza rozhovorů pomocí kódování, s využitím programu MaxQDA

Lesy a lesnictví jako environmentální problém

- „**Ekologický realismus**“ je názorový proud, který nepochybuje o existenci objektivních problémů, které české lesy mají, a zároveň má celkem jasnou představu, jak těmto problémům čelit.
- „**Konstruktivismus**“ je přesvědčení, že současné vědění o stavu českých lesů nedává jednoznačné vodítko k tomu, jak by se s nimi mělo zacházet, a podle nějž je hodnocení stavu lesů významně závislé na očekávání jednotlivce a společnosti.

konsensus : myslivost (přemnožená zvěř), introdukce nepůvodních druhů, vazba mezi lesem a venkovem, status lesníků

rozdíly : stav lesů, role vědeckého poznání, způsoby hospodaření,

konflikty : ochrana přírody, lesní zákon, certifikace lesů

Sociální kapitál

- sociální zdroj, který vytváří spojení mezi individui a umožňuje jim efektivněji dosahovat společných cílů, představuje sociální vazby, které ulehčují koordinaci a kooperaci mezi lidmi; složky sociálního kapitálu jsou jednak strukturální povahy - sociální sítě, a sociokulturní povahy - generalizovaná důvěra a normy reciprocity
- „bonding social capital“ - vysoká hladina partikularizované důvěry, vytváří silnou vnitřní skupinovou lojalitu, může mít za následek antagonismus navenek
- „bridging social capital“ - interakce s odlišnými lidmi, jež překlenují odlišné sociální skupiny, dovolují lidem přijímat nejrůznější názory a pohledy na svět, rozšiřují důvěru i na ostatní členy společnosti (generalizovaná důvěra)

Společenský status lesníků

Nízký status lesníků - potřeba rehabilitovat roli lesníka ve společnosti

- uzavřená skupina s nízkou schopností komunikace s okolím a adaptace na změny
- veřejnost není seznámena s prací a rolí lesníka ve společnosti
- problémy s generační obměnou a kvalifikací

Uzavřenost a setrvačnost

„Jsou **uzavřená** skupina, kdo neříká lesnické pravdy je mimo. Ale taky se to zlepšuje....“

„Když použiji nepěkné slovo, klíčové slovo, **setrvačnost**, tak to je velmi smutné pozorovat jak, zvláště lesnická obec zůstává v paradigmatu svých **tradičních** názorů a nemíní se poučit.“

„Lesníci jsou většinou konzervativní a intro, jako vnitřně, nechci říct, že jsou uzavření, ale prostě že **nejsou komunikativní**.“

„Pro ty lidi se zpochybňuje všechno,, a teď se zpochybňuje i to jejich řemeslo. A začít dělat něco posledních deset nebo i patnáct let kariéry jinak je obtížné. Někomu se nechce a řada lidí není **dostatečně otevřená**“

Vymezování vůči společenským skupinám a institucím

Napříč názorovým spektrem: současná podoba myslivosti

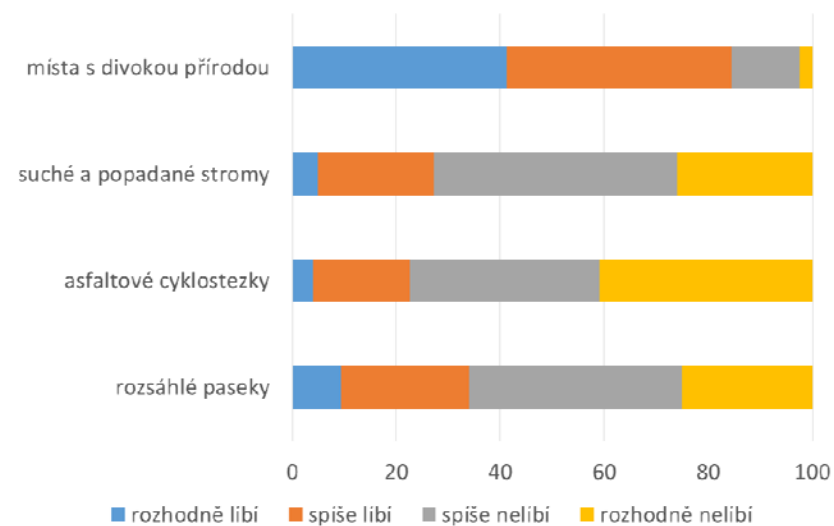
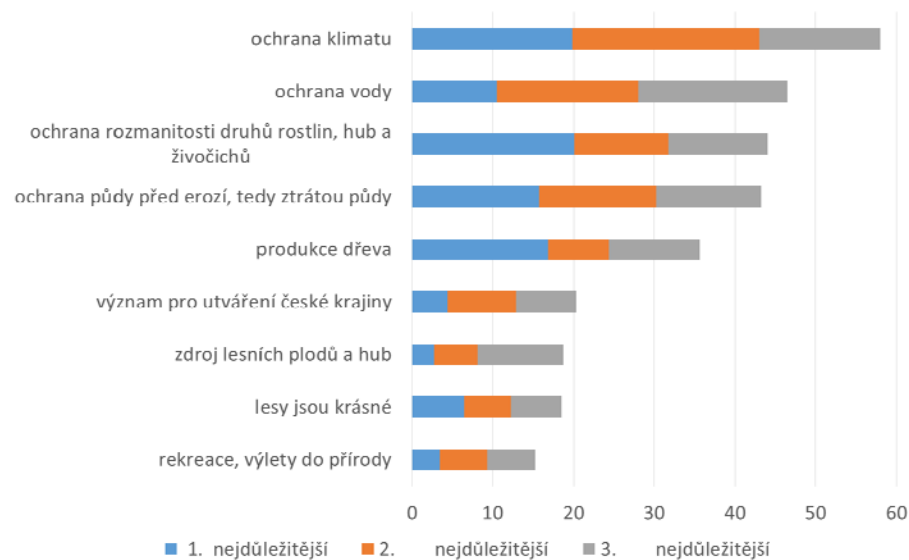
Konstruktivisté: veřejnost, přírodovědci (vědci), ekologové (neziskové organizace a státní správa v oblasti životního prostředí), zemědělci

Realisté: Lesy České republiky, „tradiční“ lesníci (umírněně)

Lesníci versus (městská) veřejnost

- „Lidé, kteří jsou na vesnici, řekl bych, k tomu mají **racionálnější** vztah než lidé ve městech. Protože když jede na kole a on mu tam někdo zavrčí pilou, nebo je tam nějaký harvestor, tak ten **chudák z toho má psotník**, přitom nechápe.... a píše protestní dopisy, jak si někdo mohl dovolit tam něco těžít.“
- „Takže já se domnívám, že to vytváří vzdělaná střední vrstva městská, ..., možná podvědomě a možná vědomě mají jistej pocit viny, že žijí ve městě a spotřebovávají, tak mají potřebu naopak v té přírodě potom se chovat **přehnaně ochranářsky**...“
- „A ta diskuse se totiž má jeden háček. Ona probíhá veřejně. A jestliže ta diskuse probíhá veřejně, tak veřejnost jí buď rozumí, nebo nerozumí. A když jedna strana mluví srozumitelně pro veřejnost, druhá ne, tak logicky ta **veřejnost řekne, komu nerozumí, tak ten lže, že jo, to jsou nesmysly**.“

Z pohledu veřejnosti: nejdůležitější funkce lesa a vnímání divočiny(%)

Lesníci versus přírodovědci

Pohledem konstruktivistů

- „Lesníci dost těžko snášejí, dlouhodobě, když jsou označováni za **fachidioty**.“
- „U nás je to tak, že prostě **lesník je mizera**, který chce akorát plundrovat, a ochranář je ten, který mu v tom brání, a opačně viděno je to zase opačně.“
- „A nejsem žádný prostě průmyslník, který by opomíjel ostatní funkce lesa, ale jestliže mám les hospodářský a někdo mi tam chce říkat, co a kdy a jak tam smím dělat, protože tam je někde něco a když já se s ním dám vůbec do debaty, když jsem nucen dát se s ním do debaty, tak on mě za první **dehonestuje** a za druhé se diví, že po něm chci nějakou náhradu za ušlý zisk nebo něco takového, tak to mi samozřejmě vadí.“

Lesníci versus přírodovědci

Pohledem realistů

- „Já to neberu ironicky, když lesníci tvrdí, že oni jsou ti ochránci přírody největší, no ale potom přijdu na místo, které nepoznávám, je tam letiště, je tam **apokalypsa**.“
- „Myslím, že jsme se jako lesníci nechali hodně vytlačit, tím naším jakoby **technokratickým** přístupem a postupem, možná to ani není jako obecně, ale všeobecně v očích biologů a vědců jsme se trochu odrovnali, a je to **naše chyba**, a to nevybojujeme tím, že budeme prostě harašit zbraněmi, to si musíme zase prostě vybojovat sami a získat si tu vážnost tímhle lesník.“
- „Já to nevidím tak, že by byl vztah lesníků a přírodovědců tak polarizovaný. Polarizovala se **Šumava** jenom.“

Lesníci versus přírodovědci

Financování

- „Dneska ta **konkurence o granty**, vlastně ten způsob financování vedl k tomu, že instituce jdou od sebe, že spíš je tady ta konkurence.“
- „Co je tam ještě jedna z důležitých věcí je, že je na to navázanej zajímavěj **business** na tu na tu ochranu přírody.“
- „Heleďte, nějakěj hlídací pes je potřeba vždycky, to beze sporu, na druhou stranu oni žijí z nějakých grantů a oni ty granty musí dostat. Jo, **je neživí ten vysoký pařez nebo to mrtvé dřevo**, oni potřebují někoho přesvědčit, že oni jsou ti správní bojovníci.“

Lesníci versus (přírodo)vědci

Vědecké poznání

- „Oni mají obrovské množství času na to, aby mohli vymejšlet věci, věci, o kterých jsme se bavili, typu mrtvé dřevo a podobné věci a je potřeba, aby aby když teda usoudí, že je to dobře pro ten les, aby nám to dokázali sdělit takovým způsobem, abychom se **neñaštvali** přitom, a **priori nenaštětli**.“
- „Já se ptám odborníků, **těch všech s těma titulama**, je to dost nebo málo, chcete víc nebo míň? Proč? Kolik potřebujete plochy lesa na to, abyste si uspokojili nějaké ty biodiverzitní, já nevím, jaký cíle. Kolik toho chcete? Jak ta populace musí být velká, aby se udržela? Nikdo to neřek... Čím více, tím lépe, to je pro mě odpověď, která je prostě beze smyslu.“

Lesníci versus ochrana životního prostředí

Mocenský boj o území

„Dneska ty lesy, které chtějí lidi chránit, jsou vlastně produktem toho českého lesníka. A že on normálně hospodaří, chová se tak, a najednou, někdo si přijde a řekne, tenhle ten les je moc hezkej, tak **my ti ho zabavíme**, a budeme s tím pracovat jinak, což je podle mě velký nesmysl.“

„V okamžiku, kdy ochrana přírody přejde od **zabírání území** k tomu, že jim opravdu půjde o ochranu přírody v České republice, tak určitě ta spolupráce bude úžasná. Jo, ale do té doby, pakliže jim půjde z 90 procent pouze o to, aby získali větší vliv na větším počtu výměře území, no tak to dopadá, jak to dopadá.“

Lesníci versus ekologické organizace

Ideologie, schopnost ovlivňovat veřejné mínění

„Velmi obtížně se nám komunikuje s ideologickými hnutími, neboť ideologická hnutí mají nějakou svoji představu, velmi často je to představa ideologická, jsou to, i tam se možná snažíme najít nějaký pohled, ale ono je to obtížné, protože jak je to z jejich strany ideologie, tak tam obvykle neexistují reflexe, tam naopak existuje ideologické přizpůsobování si faktů a myslím si, že je to ku škodě věci.“

„Víte, dívejte, co má ta ochránářská skupina velmi dobře udělané, co mají hodně zmáknuté dobře - a ono to není zas tak složité - to PR, mediální pokrytí... Podívejte se jak to je, jsou noviny, sdělovací prostředky.. tak jak mají nějakou senzaci, že se někde něco zkazilo, tak jsou tam první. Nikdy vám neřeknou: helejd'te tady je dobrý kus lesa. A je vždycky průšvih.“

„V podstatě máme velmi málo těch monokultur, o kterých se dneska obecně tak jako mluví, ono se to velmi zjednodušuje, v případě nějakého politického a aktivistického boje, ale těch monokultur máme velmi málo.“

Závěry

Vnitroskupinový sociální kapitál jako faktor udržení statusu quo českého lesnictví (tradice).

Meziskupinový sociální kapitál jako faktor změny v českém lesnictví (adaptace na klimatickou změnu, změna statusu lesníků).

Klíčové pro posílení statusu lesníků ve společnosti je zvyšování meziskupinového sociálního kapitálu lesníků. Ten představuje tvorbu vazeb, přenos a sdílení zdrojů, informací, znalostí a generalizované důvěry mezi členy různých sociálních sítí a skupin (lesníci, myslivci, přírodovědci, ochránci přírody, veřejnost, média atp.).

Děkuji za pozornost

jana.stachova@soc.cas.cz

